

9.

Wartość informacji przekazywanych przez telewizję

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

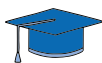
1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poznawanie dorobku kultury

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Właściwy odbiór twórczości filmowej

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Film jako rzeczywistość wirtualna.
- Gatunki filmowe i wartości przez nie przekazywane.
- Postacie filmowe: negatywne i pozytywne.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Rzeczywistość wirtualna, filmowa jest wytworem ludzkiego umysłu przekazanym przez filmowe środki techniczne.
- Należy krytycznie oglądać filmy i programy telewizyjne.
- Powinno się z góry ustalać, ile czasu można poświęcić na telewizję.

Zasady

- Szukam prawdziwych informacji, przeżyć i wartości moralnych w określonych gatunkach twórczości filmowej.
- Nie poświęcam zbyt dużo czasu na oglądanie telewizji.
- Mam ulubione programy i gatunki filmów.
- Unikam traktowania telewizji jako środka dla „zabicia czasu”, ze szkodą dla innych zajęć.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Telewizja może być „oknem na świat”.
- Poddaję krytyce przekaz filmowy i telewizyjny.
- Telewizja nie zastępuje rzeczywistości i prawdy w życiu rodzinnym.

Zasady

- Interesuje mnie ile czasu, i jakie programy, ogląda moje dziecko.
- Świadomie wybieram gatunki filmów i programy, które pomogą rozwijać się mojemu dziecku.
- Zwracam uwagę na określone treści moralne przekazywane w filmach.

1.7. ZADANIA DLA PRZEDSZKOLA, WYCHOWAWCY

Normy

- Telewizja jest potężnym środkiem oddziaływania na osobowość człowieka.
- Kino, telewizja, film niosą wartości i jednocześnie mogą je niszczyć.
- Kino i jego przekaz należą do współczesnej kultury.

Zasady

- Wartości lub ich brak w przekazie filmowym komentuję razem z wychowankami.

- Wykorzystuję przekaz filmowy w celach edukacyjnych.
- Mam świadomość, że twórczość filmowa nie powinna zastępować rzeczywistości, ale ją ubogacać.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

W porozumieniu z rodzicami, dzieci nagrywają amatorskie filmiki prezentujące ich rodzinę. Następnie, w ramach spotkania integracyjnego w przedszkolu, filmy zostają zaprezentowane przedszkolnej społeczności. Po obejrzeniu, prowadzący spotkanie (może to być osoba związana ze środowiskiem filmowym) omawia dziecięcą twórczość, uwzględniając jej aspekty artystyczne i moralne¹.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Wychowankowie mają krytyczne spojrzenie na rzeczywistość filmową. Odznaczają rodzaje przekazu filmowego. Film i obrazowy przekaz informacji nie

¹ „Praca dla miłości Boga jest uczestnictwem człowieka nie tylko w dziele stworzenia, ale i w dziele odkupienia naszego”. S. Wyszyński, *Duch pracy ludzkiej. Myśli o wartości pracy*, Warszawa 2020, s. 66.

zastępują prawdziwej rzeczywistości, doświadczanej i przeżywanej osobiście. Przekaz filmowy poszerza wiedzę i dostarcza niezbędnych informacji².

1.10. ZAGROŻENIA

Może nastąpić pomieszanie rzeczywistości wirtualnej z realną. Uczniowie bezkrytycznie oglądają telewizję. Często mamy do czynienia z niedostosowaniem wieku widza do gatunku i treści obrazu. Pornografia i patologia społeczna podawane są jako treści przekazu³. Wzmacnia się agresja, a osłabia wola przez oglądanie szkodliwych obrazów⁴. Zbyt wiele czasu poświęca się na oglądanie telewizji lub filmów.

- ² „Środki te, wprzęgnięte w służbę Ewangelii, niezmiernie poszerzają zakres słuchania Słowa Bożego i zanoszą orędzie zbawienia do milionów ludzi”. Paweł VI, adh. *Evangelii nuntiandi*, Wrocław 2001, 45.
- ³ „Jan Paweł II postrzega telewizję w schemacie dwuwartościowym: widzi zarówno możliwość wzbogacania przez nią i wspierania życia jednostek, rodzin, środowiska społecznego, jak i niebezpieczeństwa związane z upowszechnianiem fałszywych i degradujących człowieka wartości, ideałów i modeli życia”. A. Zwoliński, *Środki społecznego przekazu...*, w: *Encyklopedia...*, dz. cyt., s. 508.
- ⁴ „Ukazywanie za pośrednictwem środków społecznego przekazu, zła moralnego w opowiadaniu, opisie lub obrazie może niewątpliwie służyć głębszemu poznaniu i odkrywaniu człowieka oraz ukazywanie i podkreślanie wzniosłości prawdy i dobra, gdy zastosuje się odpowiednie dramatyczne środki wyrazu. Jednocześnie, aby środki te nie przyniosły duszom raczej szkody niż pożytku, winny być całkowicie podporządkowane zasadom moralnym, zwłaszcza jeżeli chodzi o sprawy, które wymagają należącego poszanowania, albo o takie, które budzą niskie instynkty w człowieku zranionym grzechem pierworodnym”. DRN 7.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Obecnie wielu rodziców zmagają się z problemem uzależnienia dzieci od mediów, w tym także od oglądania telewizji. Dziecku będzie dużo łatwiej zrezygnować z siedzenia przed telewizorem, jeśli w zamian zaproponujemy mu inne rozrywki: słuchanie bajek z płyt CD, gry rodzinne, uprawianie sportu, wyprawę do zoo czy na plac zabaw. Warto też podsuwać malcowi pomysły na ciekawe hobby – malowanie, modelarstwo, grę na instrumencie itp. Dziecko dowie się wtedy, że jest wiele innych sposobów na spędzanie wolnego czasu poza wpatrywaniem się w ekran. Będzie też zdrowsze, bo długotrwałe przesiadywanie przed telewizorem szkodzi oczom, przyczynia się do powstawania wad postawy oraz sprzyja nadwadze.

Z drugiej strony warto pamiętać, że oglądanie telewizji przez dzieci ma też pozytywne aspekty. Trzeba jednak mieć na uwadze odpowiedni dobór programów do wieku dziecka. Zerówkowicz potrafi już na tyle skupić uwagę, żeby uważnie obejrzeć pełnometrażowy film animowany z fabułą i jednym, wyrazistym bohaterem. Możemy też zainteresować dziecko nieco poważniejszymi programami przyrodniczymi. Jeszcze bardziej możemy poszerzyć telewizyjny repertuar małego ucznia. Ponieważ w początkowych klasach podstawówki dziecko szybko rozwija się intelektualnie, oprócz zawsze atrakcyjnych kreskówek czy filmów familijnych, chętnie obejrzy też ciekawy i przystępnie skomentowany film na jednym z kanałów przyrodniczo-naukowych.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Bohaterka omawianej książki, Basia, zachorowała. Bardzo nudzi się w domu i najchętniej cały czas spędzałaby oglądając telewizję. Gdy telewizor się psuje, siłą rzeczy musi znaleźć sobie inne zajęcie. Pomysł, na który wpada zaskoczy wszystkich i będzie źródłem fantastycznej zabawy również dla pozostałych domowników.

Jak zachęcić dzieci do szukania innych rozrywek, niż te, które wymuszają wielogodzinne wpatrywanie się w ekran lub monitor? Małą podpowiedź znajdziemy w tej książeczce.

Basia westchnęła i powlokła się do salonu. Zaczęła szukać kredek, gdy nagle zauważyła leżącego na stoliku pilota. Wzięła go i włączyła telewizor. Ściszyła dźwięk, żeby niepotrzebnie nie denerwować Mamy. Z ekranu zamigłała do niej kolorowa reklama batoników i Basia od razu zrobiła się głodna. Klik. Zmieniła kanał. Tym razem pan w sztywnym garniturze zapewnił ją, że nad miasto nadciąga burza połączona z nawałnicą. Klik. Pani w białym sweterku zachwalała najlepszy na świecie wybielacz. Klik. Ubrana w same rajstopy i podkoszulek dziewczyna śpiewała o tym, że nikt jej nie rozumie. Klik. Z ekranu popłynęła rzewna melodia serialowej piosenki o nieszczęśliwej służącej Marii Celebes zakochanej w Estebanie – synu pracodawcy. Basia otuliła się ciasno kocem. (...) Mama podeszła do telewizora i wyłączyła go jednym stanowczym ruchem.

– Córeczko, czy możesz mi wyjaśnić, co robisz? – spytała. – Miałaś rysować.

– Jeszcze tylko minutkę! – zawołała Basia, nie odrywając wzroku od czarnego ekranu. – Muszę się dowiedzieć, co było dalej!

– Basiu... – Mama usiadła obok niej na kanapie. – To nie jest film odpowiedni dla ciebie.

– Zuzia ogląda wszystkie odcinki. A ja...

– A ty nie – odpowiedziała spokojnie Mama. – I nie podoba mi się, że włączyłaś telewizor, chociaż prosiłam, żebyś tego nie robiła.

– Wy z Tatą oglądacie, kiedy my z Jankiem idziemy spać! – zdenerwowała się Basia.

– Czasem oglądamy, a czasem nie – uśmiechnęła się Mama. – Zupełnie jak ty. Nie ma nic złego w oglądaniu. Lepiej tylko zwracać uwagę na to, co się ogląda i czy przypadkiem telewizor nie zaczyna zastępować wszystkiego innego: rysowania, rozmowy, zabawy.

Z. Stanecka, *Basia i telewizor*, Warszawa 2011, s. 4.

Telewizja może być oknem na świat, jednak kiedy zastępuje wszystko inne, bardzo zubaża świat dziecka. Zamiast działać, odkrywać, eksplorować, staje się ono jedynie biernym obserwatorem, widzem. W tym tomie przegód Basi zobaczymy, jak uzależniające jest oglądanie telewizji przez dzieci, i jak niebezpieczne może być pozostawienie ich samych przed odbiornikiem.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Pracownicy telewizji – dyrektorzy i kierownicy, producenci i reżyserzy, autorzy, reporterzy i dziennikarze, osoby występujące przed kamerami i personel techniczny – wszyscy mają bardzo poważne obowiązki moralne wobec rodzin, które stanowią tak wielką część ich odbiorców. W swoim życiu zawodowym i osobistym pracownicy telewizji powinni kierować się szacunkiem i uznaniem dla rodziny jako najważniejszej w społeczeństwie wspólnoty życia, miłości i solidarności. Świadomi wielkiego wpływu, jaki wywiera środek przekazu, w którym pracują, powinni szerzyć zdrowe wartości moralne i duchowe, unikając „wszystkiego, co mogłoby zaszkodzić istnieniu, trwałości, harmonii i szczęściu rodziny”, a więc „pornografii i przemocy, propagowania rozwodów lub aspołecznych postaw wśród młodzieży”.

ŚDŚSP (1994).

Nie ma czysto obiektywnych wiadomości. Sądzę, że każda informacja opiera się na trzech zasadach. Po pierwsze: każda informacja jest wyborem, a każdy wybór jest oceną. Ocena zaś wtedy jest odpowiedzialna, gdy opiera się na słusznie uznanych wartościach. Po drugie: sama liczba podanych faktów jeszcze nie informuje, może nawet oślepiać, odwracając uwagę od sedna sprawy. Tak będzie, gdy informacja nie będzie odpowiednio wyważona, gdy poza ukazaniem wielości szczegółów nie podejmie próby ukazania całości sprawy, bo to dopiero prowadzi do rzeczywistego poznania. Po trzecie: trzeba pamiętać, że do prawdziwej informacji należy dyskrekcja, informacja bez dyskrekcji może nie tylko uwłaczać ludziom, ale i zniekształcać prawdę. Z drugiej strony istnieje jednak milczenie, które służy prawdzie. Co do pierwszego: jest wielkim zadaniem każdej informacji przeciwstawiać się milczeniu fałszywemu.

Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy, oprac. M. Zawada, Kraków 2008, s. 216.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Po swym zmartwychwstaniu, wczesnym rankiem w pierwszy dzień tygodnia, Jezus ukazał się najpierw Marii Magdalenie, z której przedtem wyrzucił siedem złych duchów. Ona poszła i oznajmiła to tym z jej otoczenia, którzy byli z Nim, pogrążonym w smutku i płaczącym. Ci jednak słysząc, że żyje i że ona Go widziała, nie dali temu wiary. Potem ukazał się w innej postaci dwom z nich na drodze, gdy szli do wsi. Oni powrócili i oznajmili pozostałym. Lecz im też nie uwierzyli. W końcu ukazał się samym Jedenastu, gdy siedzieli za stołem, i wyrzucał im brak wiary i upór, że nie wierzyli tym, którzy widzieli Go zmartwychwstałego. I rzekł do nich: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu!” (Mk 16,9-15).

Por. Wj 20,14; 23,1;
Pwt 5,18.23-33; Ps 96,3;
Ps 66; Mt 5,27-31;
Mt 18,7-10; Mk 9,33-3;
10,5; 1Kor 9,16-17.

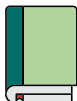
3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Informacja przekazywana przez środki społecznego przekazu pozostaje w służbie dobra pólnego. Społeczeństwo ma prawo do informacji opartej na prawdzie, wolności, sprawiedliwości i solidarności: właściwe zastosowanie tego prawa domaga się, by co do swego przedmiotu informacja była

Por. KKK 2497.

zawsze prawdziwa i pełna, przy zachowaniu sprawiedliwości i miłości; poza tym, aby co do sposobu była godziwa i odpowiednia, to znaczy przestrzegała święcie zasad moralnych oraz słusznych praw i godności człowieka tak przy zbieraniu wiadomości, jak i przy ogłaszaniu ich (KKK 2494).

IV. LITERATURA

4.1. WYBÓR LITERATURY

Agostini S., *Powiedz mi, dlaczego... nie mogę oglądać telewizji*, wyd. Jedność, Kielce 2012.

Stanecka Z., *Basia i telewizor*, wyd. Egmont, Warszawa 2011.

Wojtyszko M., *Bolek i Lolek. Straszne skutki oglądania telewizji*, wyd. Znak, Kraków 2011.

4.2. LITERATURA PRZEDMIOTU

Chrapek J., *Uwarunkowania recepcji programów telewizyjnych przez młodzież*, wyd. TN KUL, Lublin 1985.

Czerwiński J., *Telewizja wobec kultury*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1973.

- Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy*, oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008, s. 216.
- Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, red. A. Zwoliński, wyd. Polwen, Radom 2003.
- Hahne P., *Siła manipulacji*, Oficyna Wydawnicza Vocatio, Warszawa 1997.
- Łowiecki M., *Krzywe zwierciadło. O manipulacji w mediach*, wyd. Gaudium, Lublin 2010.
- Jan Paweł II, enc. *Laborem exercens*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, wyd. M, Kraków 2006, s. 107-144.
- Jan Paweł II, *Telewizja w rodzinie: kryteria właściwego wyboru programów*. Orędzie Ojca Świętego Jana Pawła II na XXVII ŚDŚSP, 24.01.1994, [online:] https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/przemowienia/sdssp_24011994.html [dostęp:26.06.2020].
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Kumor A., *Telewizja: teoria, percepcja, wychowanie*, wyd. PWN, Warszawa 1973.
- Legutko P., *Jad medialny*, wyd. Arcana, Kraków 2005.
- Lepa A., *Mity i obraz*, Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 2001.
- Nagórny J., *Dziecko wśród mediów. Wychowanie w rodzinie do korzystania ze środków społecznego przekazu*, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2004.
- Nowakowski P.T., *Fast food dla mózgu, czyli telewizja i okolice*, wyd. Maternus Media, Tychy 2002.
- Orędzia Papieskie na Światowe Dni Komunikacji Społecznej. 1967-2002*, oprac. i red. M. Lis, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2002.
- Paweł VI, adh. *Evangelii nuntiandi*, wyd. TUM, Wrocław 2001.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Wyszyński S., *Duch pracy ludzkiej. Myśli o wartości pracy*, wyd. Soli Deo, Warszawa 2020.

4.3. FILMOGRAFIA

- Miler Z., *Krecik i telewizor i inne bajki* [DVD], 2006.